

TÜRKİYE SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

2021

Bildiri
Özetleri
Kitabı

Editör
Abdullah DEMİR

Kıtap Adı | Book Title: *Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu - 2021: Bildiri Özetleri Kıtabı*
Çeviri Adı | Translated Title: *Turkish Symposium of Social Sciences - 2021: The Book of Abstracts*

Yayınevi | Publisher: Oku Okut Yayınları | Oku Okut Publishing
Sertifika No | Certificate Number: 49846
Yayın No | Publication Number: 5
Sempozyum Dizisi | The Series of Symposium: 1

Editör | Editor: Abdullah Demir
ORCID: 0000-0001-7825-6573

ISBN: 978-605-74416-4-5

Yayın Tarihi | Year of Publication: 28 Ağustos | August 2021

Yayın Türü | Publication Type: E-Kıtap | eBook

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Yayımlandığı Ortam | Publishing Format: PDF

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Sayfa Sayısı | Pages: 192

Erişim Hakkı | Access Right: Açık Erişim | Open Access

Lisans Türü | License: CC-BY-NC

Telif Hakkı | Copyright: Abdullah Demir

Erişim | Access: <https://yayin.okuokut.org>

DOI: <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.8>

Etik Beyan | Statement of Publication Ethics: Bu kıtap, 28 Ağustos 2021 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiri özetleri içermektedir | *This book contains the abstracts presented at the Turkish Symposium of Social Sciences -2021 held on August 28, 2021.*

Atıf Bilgisi | Cite as: Demir, Abdullah (ed.). *Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu - 2021: Bildiri Özetleri Kıtabı*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021.

Ebû İshak es-Saffâr'ın Esmâ-i Hüsnâ Yorumu Çerçevesinde Kelâmî Görüşleri

Hümeyra Sevgülü Hacıbrahimoğlu
Doktora Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Kalam Bilim Dalı
meyrasvgl@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7841-0665

Özet

Bu çalışmada Ebû İshâk es-Saffâr'ın (öl. 534/1139) esmâ-i hüsnâ yorumu çerçevesinde kelâmî görüşleri konu edilmiştir. 6./12. yüzyıl Hanefî-Mâtürîdî âlimlerinden biri olan Saffâr, Telhîşü'l-edille li-kavâ'idî't-tevhîd adlı kelâm eserinde Allah'ın isimlerinin anlamını açıklarken kelâmî yorumlara yer vermiştir. Bu çalışmanın amacı Saffâr'ın esmâ-i hüsnâyâ dayanan bir kelâm yöntemine sahip olup olmadığını belirlemektir. Bu kapsamda öncelikle Telhîşü'l-edille'nin esmâ-i hüsnâ bölümü incelenecek ve tanıtılacaktır. Daha sonra Telhîşü'l-edille'nin 6./12. yüzyıl öncesinde kaleme alınan esmâ-i hüsnâ eserlerine kıyasla benzerlik ve farklılığına değinilecektir. Saffâr'ın eserini ondan önce yazılan esmâ-i hüsnâyâ ilişkin eserlerle kıyaslamak önemlidir. Böylece söz konusu eserler içindeki önemi ortaya konmuş olacaktır. Sonrasında yaptığımız araştırmada kullandığımız yöntem değinilecektir. Son olarak araştırmamız sonucunda ulaşılan sonuçlara yer verilecektir. İki cilt halinde yayımlanan Telhîşü'l-edille'nin yaklaşık üçte birlik kısmında esmâ-i hüsnâ konusu ele alınmaktadır. Bu bölüm incelendiğinde Saffâr'ın öncelikle isim, tesmiye, müsemma, sıfat ve vasf kavramlarını açıkladığı ve esmâ-i hüsnânın sayısı, ihsâsı ve tevkifliği gibi konulara değindiği görülmektedir. Bu bölümde o, esmâ-i hüsnâyı nasıl

yorumladığına dair ilkelerini de belirtmektedir. Daha sonra ise alfabetik bir sıra içinde toplamda Allah'ın 175 ismini açıklamakta ve bilgi, varlık ve ulûhiyyet gibi pek çok kelâmî konuya değinmektedir. O, esmâ-i hüsnâ bölümünde yer vermediği bazı isimlere ise müstakil başlıklar altında değinmektedir. Örneğin el-Ğadîm ismi eserin “âlem” bölümünde isbât-ı vacip delillerinden biri olan hudûs kapsamında yer almaktadır. Bu isimler de listeye dahil edildiğinde onun izahını yaptığı ismin sayısı 178'e ulaşmaktadır. Bu durumda eserin yarısını esmâ-i hüsnâ konusu teşkil ettiği söylenebilir. Aynı zamanda bu bölümde Saffâr'ın isimleri ele alırken bir yorum sırası takip ettiği görülmektedir. Buna göre o, isimleri öncelikle lugavî (semantik) yönden izah etmektedir. Sonrasında ise değerlendirdiği ilahî ismi, bir kelâm konusu ile bağlantı kurarak kelâmî perspektifle açıklamaktadır. Telhîşü'l-edile eserinin bu özellikleri dikkate alınarak bilinen ilk esmâ-i hüsnâ eserinden itibaren Saffâr'ın yaşadığı 6. yüzyıla kadar ki eserlerle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda esmâ-i hüsnânın kelâmî konularda delil olarak kullanılmasına ilişkin ayrıntılı bir eser kaleme alınmadığı yahut günümüze ulaşan eserler içinde Telhîşü'l-edille özelliğinde bir eserin bulunmadığı söylenebilir. Dolayısıyla esmâ-i hüsnâ bölümünün Telhîşü'l-edille eserinin orijinal bir yönü oluşturduğu fikri güçlenmektedir. Aynı zamanda Saffâr öncesi Hanefî-Mâtürîdî kelâm literatürü içerisinde de esmâ-i hüsnânın bu denli kapsamlı ele alındığı başka bir eser bilinmemektedir. Bu araştırmanın Saffâr özelinde yapılması sebebiyle çalışmada “şahıs üzerinde derinleşme” yöntemi kullanılmıştır. Konu; tarihsel yönünün bulunmasıyla dokümantasyon ve literatür taramasına dayalı olarak yürütülmesini de gerektirmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ise tasvir metodu ve “olamı olduğu gibi aktarma” ilkesine riayet edilerek metne yansıtılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Saffâr'ın eserinde yer verdiği 178 ilahî isim ile Tirmizî ve İbn Mâce'nin rivayet ettikleri ilahî isim listelerinin karşılaştırıldığı bir tablo hazırlanmıştır. Çalışma esmâ-i hüsnânın delilleri ve bu isimlerde Saffâr'ın eleştirdiği din ve mezheplere dair sayısal verilerin yer aldığı tablolarla zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Yaptığımız

araştırmada, onun kelâm yönteminin temelinde, Allah'ın isimlerinin doğru anlaşılması olduğu tespit edilmiştir. Allah'ın isimlerine dair yaptığı açıklamalarda İslâm inançlarını savunma, muhalif din ve mezheplerin görüşlerini reddetmeye gayreti dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Mâtürîdîlik, Ebû İshâk es-Saffâr, Telhîşü'l-edille, Allah'ın İsimleri, Kelâm Anlayışı

**Abū Ishāq al-Şaffār's Kalām Views
in the Framework of the al-Asma al-Husna**

Hümeyra Sevgülü Hacıbrahimoğlu

Ph.D. Candidate, Ankara Yıldırım Beyazıt University

Graduate School of Social Sciences

Department of Basic Islamic Sciences, Department of Kalām

Ankara, Turkey

meyrasvgl@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7841-0665

Abstract

This study discusses the theological views of Abū Ishāq al-Şaffār within the framework of his interpretation of al-Asma al-Husna. Abū Ishāq al-Şaffār (d. 534/1139), one of the 6th/12th century Ḥanafī-Māturidite scholars, includes his theological interpretations while explaining the meaning of Allah's names in his work titled *Talkhīṣ al-adilla li-qawā'id al-tawhīd*. This study aims to determine whether Şaffār used a kalām method based on al-Asma al-Husna. In this context, this study will initially introduce and examine the al-Asma al-Husna section of *Talkhīṣ al-adilla*. Then, the study will mention the similarities and differences of *Talkhīṣ al-adilla* compared to the al-Asma al-Husna works written before the 6th/12th century. Comparing Şaffār's book with the works related to al-Asma al-Husna written before him carries great importance since this comparison will reveal the significance of his work among these works. Afterwards, the study will mention the method the researcher used. Finally, the current study will present the results of the study. About one-third of *Talkhīṣ al-adilla*, which was published in two volumes, deals with the subject of al-Asma al-Husna. Examination of this section concludes that Şaffār firstly explains the concepts of name, tasmiya, musamma, attribute and qualification, and touches on issues

such as the number, the number and *iḥṣa'* and *tawkîfî* of *al-Asma al-Husna*. In this section, he also states his principles on how he interprets the *al-Asma al-Husna*. Then, he explains 175 names of Allah in alphabetical order and touches on many theological issues such as knowledge, existence, and divinity. He mentions some names that he does not include in the *al-Asma al-Husna* section under separate headings. For example, he includes the name *al-Ḳadim* within the scope of *Ḥudūth*, which is one of the proofs of *wajib* in the "universe" section of his work. When these names are included in the list, the number of names he explains reaches 178. In this case, it can be concluded that the subject of *al-Asma al-Husna* constitutes half of the work. Furthermore, the study concludes that *Şaffār* follows a commentary order while dealing with names in this section. Accordingly, he first explains the names in terms of their semantic aspects. Afterwards, he explains the divine name, which he evaluates first with a theological perspective by connecting it with a theological subject. Considering these aspects of *Talkhîṣ al-adilla*, the study has compared his work with the works dealing with the *al-Asma al-Husna* written before the 6th century. As a result of this comparison, the current study can conclude that no detailed work has been written on the use of *al-Asma al-Husna* as evidence on theological issues or that there is no work including the aspects of *Talkhîṣ al-adilla* among the works that have survived to the present day. Therefore, this result strengthens the idea that the *al-Asma al-Husna* section of *Şaffār's* work constitutes an original aspect of *Talkhîṣ al-adilla*. In addition, there is no other work that deals with *al-Asma al-Husna* so comprehensively in the pre-*Saffar* *Ḥanafî-Māturîdite kalām* literature. Since the current study is explicitly conducted for *Şaffār*, the researcher uses the method of "deepening on the person". Due to the historical aspect of the subject, it also requires to be conducted based on documentation and literature review. The researcher tried to reflect the results in the study abiding by the descriptive method and the principle of "transferring the thing as it is". In addition, the

current study presents a table comparing the 178 divine names included in Şaffār's work and the lists of divine names narrated by Tirmidhī and Ibn Maze. The researcher has tried to enrich the study with tables containing the evidence of the al-Asma al-Husna and numerical data on the religions and sects that Şaffār criticized in these names. The current research has determined that the basis of his kalām method is the correct understanding of Allah's names. In his statements about the names of Allah, his efforts to defend Islamic beliefs and to reject the views of opposing religions and sects draw attention.

Keywords

Kalām, Māturidiyya, Abū Ishāq al-Şaffār, Talkhīş al-adilla, Names of Allah, Understanding of the Kalām

Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, Sosyal Bilimler alanında araştırmalarını sürdüren profesyoneller ile bu alanda eğitimlerine devam eden lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek tecrübe aktarımına imkân sağlamak, disiplinler arası çalışmalarını güçlendirmek ve akademik üretime katkı sağlamak amacıyla *Oku Okut Akademi* tarafından düzenlenmektedir. Sempozyuma; Arkeoloji, Antropoloji, Edebiyat, Eğitim, Felsefe, Filoloji, Hukuk, İktisat, İlahiyat, İletişim, İşletme, Mimarlık, Psikoloji, Sanat, Siyaset Bilimi, Sosyal Hizmet, Sosyoloji, Tarih ve Uluslararası İlişkiler alanlarında hazırlanan bildiriler ile başvuru yapılabilmektedir. Başvurular, Sempozyum Bilim Kurulu tarafından incelenmekte ve en az iki hakemin değerlendirmesine sunulmaktadır. Kabul edilen bildirilerin özetleri ve tam metinleri *Oku Okut Yayınları* tarafından açık erişim olarak okuyucularla buluşturulmaktadır.

sempozyum.okuokut.org

ISBN-13: 978-605-74416-4-5

9 786057 441645

